



Datum
2022-01-31

Diarienummer
KLN-2020/650

Handläggare
Enver Skarner
0853536556
enver.skarner@huddinge.se
Miljö- och bygglövsförvaltningen

Sammanställning av inkomna remissvar med förvaltningens kommentarer

Nedan redovisas inkomna remissvar, instans för instans, med förvaltningens kommentar till hur synpunkterna har tagits om hand.

Nummer på indikatorer som förekommer hänvisas till remissversionen, vilket kan skilja sig från den slutgiltiga versionen.

Länsstyrelsen

Huddinges miljöprogram och omvärlden:

I avsnittet Regionalt miljömålsarbete beskrivs Länsstyrelsens samordnande roll i det regionala miljömålsarbetet. Där beskrivs även att Begränsad klimatpåverkan är ett av de prioriterade miljömålen i länet. Det stämmer bra att Begränsad klimatpåverkan är ett av de prioriterade miljömålen i länet, men Länsstyrelsen anser att det skulle bli tydligare med en hänvisning till Klimat- och energistrategi för Stockholms län 2020-2045, som beslutades av Länsstyrelsen år 2020. Strategin visar vilka utmaningar som vi behöver hantera och pekar ut riktningen för det gemensamma klimatarbetet i länet, med målsättningen netto nollutsläpp till år 2045.

Kommentar: Omarbetning har skett och hänvisning till Klimat- och energistrategi för Stockholms län 2020–2045 har lagts till.

Temaområde 1, klimat och energi:

Länsstyrelsen ser positivt på att miljöprogrammet behandlar behovet av transporteffektivitet för att sänka utsläppen från vägtrafiken. Att det finns en väl utbyggd laddinfrastruktur är viktigt, men bör föregås av att minska behovet av biltrafik samt att prioritera cykel- och gångvägar. Detta gynnar inte bara klimat och energi, utan minskar även ingreppen i landskapet samt bidrar till ökad folkhälsa. Det kan även påverka jämställdhet och jämlikhet i samhället då cykel- och gångvägar gynnar alla samhällsgrupper och inte bara de som generellt sett åker mest bil, män och personer i de övre inkomstgrupperna.



Kommentar: Ingen åtgärd. I kommunens trafikstrategi finns åtgärder och prioriteringar som syftar till att minska behovet av biltrafik och prioriterar gång, cykel och kollektivtrafik i första hand.

Länsstyrelsen tycker att det skulle stärka programmet om det hade ett inslag om klimatanpassning under temaområde 1. Hur planerar kommunen för framtiden med stigande temperaturer, ökad nederbörd med mera? Det nämns inte heller koppling till något styrdokument om klimatanpassning.

Kommentar: Ingen åtgärd. Kommunen har en Handlingsplan för klimatanpassning. I den handlingsplanen finns analyser av risker och sårbarhet samt åtgärder och prioriteringar kopplat till stigande temperaturer och ökad nederbörd. Dokument som programmet hänvisar till är sådana dokument som har bäring på eller som syftar till att uppnå målen i miljöprogrammet, då klimatanpassning är ett eget område i sig och det inte finns några inslag av det i miljöprogrammet har heller ingen referens till Handlingsplan för klimatanpassning gjorts.

Temaområde 2, vatten:

Kommunen nämner dagvatten och ytvatten i miljöprogrammet men inte något om grundvattenbildning eller grundvattenförekomster. Länsstyrelsen undrar varför det inte finns något resonemang kring dessa då det sker en koppling till det nationella målet "Grundvatten av god kvalitet" via rutan "Temaområdet relaterar till dessa nationella mål".

Kommentar: Delmål under flera av temaområdena i miljöprogrammet bidrar direkt eller indirekt till att förbättra grundvattenkvaliteten till exempel delmål 2.1 och delmål 2.3 under temaområde Vatten. För att förtydliga att det jobbas med har formuleringen: Grundvattnet i kommunen ska vara av god kvalitet lagts till i det övergripande målet under temaområde Vatten. I temaområde Gifter i miljön under delmål 4.1 har även två indikatorer om förorenad mark lagts till som bidrar till att uppnå en bättre grundvattenkvalité:

- ***Inventering och riskklassning av förorenade områden som tillhör branschklass 2 där kommunen är fastighetsägare.***
- ***Påbörjade markundersökning av riskklassade förorenade områden där kommunen är fastighetsägare.***

Temaområde 3, biologisk mångfald och friluftsliv:

Länsstyrelsen föreslår att kommunen ser över formuleringen av delmål 3.1 och indikator 3.1.1 då de kan uppfattas som otydliga. Länsstyrelsen ser att det kan



finnas viss problematik i att ha ett målvärde som är lägre än nuläget. Ambitionen behöver vara högre för att till exempel miljömålen ska kunna nås.

Kommentar: Viss omarbetning har gjorts för att tydliggöra anledningen till att målvärdet till 2025 för delmål 3.1 är lägre än nuläget.

Länsstyrelsen anser att miljöplanen skulle stärkas av att även beakta kulturmiljöperspektivet. Kulturmiljöperspektivet är viktigt för att se hur landskapet har använts historiskt och hur det kan användas på bästa sätt i framtiden. Kulturmiljöer och kulturlandskap är viktiga att bevara inte bara ur ett kulturellt perspektiv utan gynnar även biologisk mångfald, klimatanpassning, med mera.

Kommentar: Ingen åtgärd. Kulturmiljöperspektivet beaktas i Huddinge kommuns kulturmiljöprogram.

Temaområde 4, gifter i miljön:

Ibland är det otydligt hur kommunen kom fram till vissa mål och val av indikatorer. När det gäller målen för luftkvalitet så har kommunen valt årsmedelvärden för kvävedioxid och partiklar som indikatorer. Årsmedelvärdena är generellt låga, medan det är svårare att uppnå dygnsmedelvärdena för partiklar och kvävedioxid, speciellt kring det statliga vägnätet och Huddingevägen. Det vore bra om kommunen förtydligar valet av indikatorer på ett bättre sätt för att öka förståelsen för miljöprogrammet.

Kommentar: Då uppföljning sker årvis bedömdes årsmedelvärdet som den mest lämpliga indikatorn. Vidare anser kommunen att luftföroreningskartorna på årsmedelvärden passar bättre när man vill ge en bild av kommunen som helhet. Då kommunen tidigare mätt årsmedelvärden ger det även en fördel att fortsätta med det för att lättare kunna jämföra data med resultaten från tidigare år.

Luftföroreningar påverkar alla människors hälsa, men det är viktigt att skydda barn och äldres miljöer från höga halter. Exempel på en mer konkret indikator skulle kunna vara att preciseringar i miljökvalitetsmålet för Frisk luft ska uppnås i förskolemiljöer.

Kommentar: Kommunen anser att arbete med detta infattas av delmål 4.1 "Kommunen arbetar för att luften där människor stadigvarande vistas inte överstiger farliga nivåer", vilket innebär att varje förvaltning/nämnd behöver jobba med frågan. Kommunen uppnår generellt sett god luftkvalité i hela



kommunen förutom längs de stora vägarna och i analysen till delmålet beskrivs närmare om och i så fall var god luftkvalité inte uppnås.

Länsstyrelsen har även noterat att det inte står någon ansvarig för delmålet "Kommunen arbetar för att luften där människor stadigvarande vistelse" vilket skulle vara bra att inkludera. En ytterligare fundering är varför inte minskat buller i kommunen finns med som ett delmål.

Kommentar: Omarbetning har skett så att det finns utpekade ansvariga för delmålet. Buller tas upp i kommunens Åtgärdsprogram för buller.



Region Stockholm

I inledningen beskrivs hur miljöprogrammet förhåller sig till RUFSS 2050. Region Stockholm saknar här en beskrivning av hur Huddinge kommuns miljöprogram förhåller sig till Klimatfärdplan 2050 för Stockholmsregionen, LS 2017–1512.

Kommentar: Ingen åtgärd. Kommunen har valt att avgränsa hur miljöprogrammet förhåller sig till övergripande dokument globalt, nationellt och regionalt. Att ta med klimatfärdplan kan innebära att miljöprogrammet även behöver förhålla sig till andra nationella och regionala färdplaner som har bäring på programmets temaområden.

Region Stockholm anser att miljöprogrammet skulle kunna adressera hur de regionala målen och de regionala prioriteringarna i den regionala utvecklingsplanen som relaterar till klimat och miljö har beaktats. Region Stockholm vill särskilt framhålla vikten av de regionala prioriteringarna, som beskriver vad regionens aktörer har att fokusera på under den regionala utvecklingsplanens giltighetstid, fram till 2026. Prioriteringarna bör ha inverkan på miljöprogrammets utformning, då det ska vara gällande till och med 2025. Inte minst prioriteringarna öka bostadsbyggandet och skapa attraktiva livsmiljöer samt styra mot ett transporteffektivt samhälle. Detta kan med fördel förtydligas i miljöprogrammet, särskilt mot bakgrund av att Huddinge kommun innehar och utvecklar två av de regionala stadskärnorna. Region Stockholm ser vidare att Temaområde 1 om klimat och energi kan kompletteras med ett resonemang om hur markanvändning och bebyggelse- samt transportstruktur kan påverka kommunens klimatpåverkan samt hur miljöprogrammet samspelar med översiktsplanen i detta avseende.

Region Stockholm anser vidare att det inom Temaområde 1 vore önskvärt att tydliggöra att kommunen kan bidra till måluppfyllelse genom att säkerställa att kollektivtrafiken ges goda förutsättningar i samhällsplaneringen så att kollektivtrafikens attraktivitet och konkurrenskraft kan utvecklas. Exempelvis avser detta framkomlighet för busstrafik liksom att bidra till att långsiktigt säkerställa tillräcklig eleffekt för elektrifierade bussar i kollektivtrafiken. Vidare skulle miljöprogrammet kunna kompletteras med mål eller ambitioner om färdmedelsfördelning avseende gång, cykel och kollektivtrafik, med utgångspunkt från målen i RUFSS 2050.

Kommentar: Ingen åtgärd. Markanvändningsfrågor och bostadsbyggande behandlas i kommunens översiktsplan och i kommunens utvecklingsplaner för de olika utvecklingsområdena i kommunen. Kommunen har även en trafikstrategi som ska styra mot ett transporteffektivt samhälle. I trafikstrategin och andra styrande dokument som kopplar till trafikstrategin som till exempel Mobility managementplan finns mål, åtgärder och prioriteringar som syftar till



att minska behovet av biltrafik och prioriterar gång, cykel och kollektivtrafik i första hand.

Region Stockholm noterar att Huddinge kommuns miljöprogram inte inkluderar klimatanpassning. Klimatanpassning är en viktig del av mål 13 i Agenda 2030 och i regionala ställningstaganden i RUFSS 2050. I miljöprogrammet skulle det med fördel kunna hänvisas till styrdokument inom området eller en beskrivning av hur frågan hanteras inom kommunen.

Kommentar: Ingen åtgärd. Kommunen har en Handlingsplan för klimatanpassning. I den handlingsplanen finns analyser av risker och sårbarhet samt åtgärder och prioriteringar kopplat till stigande temperaturer och ökad nederbörd. Dokument som programmet hänvisar till är sådana dokument som har bäring på eller som syftar till att uppnå målen i miljöprogrammet, då klimatanpassning är ett eget område i sig och det inte finns några inslag av det i miljöprogrammet har heller ingen referens till Handlingsplan för klimatanpassning gjorts.



SRV Återvinning AB

Sidan 13 punkt 3.1.1

Det bör hänvisas till sidan 12 där det i texten framgår varför målvärdet 147 ha år 2025 är lägre än nuvärdet på 167,5 ha.

Kommentar: Åtgärdat.

Sidan 15 punkt 4.4.1

Insamlad mängd restavfall 186 kg/inv. Det bör framgå referens, dvs varifrån och vilket år denna siffra är hämtad.

Kommentar: Åtgärdat.

Sidan 15 punkt 4.4.2

Insamlad mängd grovavfall 129 kg/inv. Det bör framgå referens, dvs varifrån och vilket år denna siffra är hämtad.

Kommentar: Åtgärdat.

Sidan 15 punkt 4.4.3

Insamlad mängd farligt avfall 18,6 kg/inv. Det bör framgå referens, dvs varifrån och vilket år denna siffra är hämtad.

Kommentar: Åtgärdat.

Sidan 15 punkter 4.1.1 – 4.1.2 och punkter 4.4.1 - 4.4.2 Ansvar för delmål ser inte ut att vara fördelade enligt rutindelningen i kolumnen.

Kommentar: Åtgärdat.

Sidan 15 delmål 4.4.3

SRV återvinning kan inte stå som ansvariga för ett delmål som skiljer sig från de framtagna målen i den kommungemensamma avfallsplanen och som enbart har tagits fram av en av ägarkommunerna. SRV återvinnings AB uppdrag och ansvar regleras av ägardirektiv och bolagsordning, och bolagets ansvar i arbetet med



avfallsplanen framgår av avfallsplanen 2022–2030, som tagits fram av samtliga 5 ägarkommuner.

Kommentar: Delmål 4.4 skiljer inte sig från de framtagna målen i den gemensamma avfallsplanen. Den gemensamma avfallsplanen syftar till att komma högre upp i avfallstrappan och där framgår att hushållsavfallet ska minska vilket även är målet i kommunens miljöprogram. Viktigt att tänka på är att de ansvariga ansvarar för delmålen och inte indikatorerna. Förvaltningen har varit i kontakt med representant för SRV för att diskutera tolkning av delmål 4.4 och kommit gemensamt fram till att remissyttrandet syftade på indikatorerna och att miljöprogrammets delmål 4.4 inte går utöver avfallsplanens mål.



Stockholm Vatten och Avfall AB

Temaområde 2: Vatten.

Övergripande mål: ”Vattenkvalitén i Huddinges sjöar och vattendrag ska förbättras och uppnå god ekologisk och kemisk status till senast 2027. Inget vatten får försämrats.” (s. 10)

Stockholm Vatten och Avfall vill belysa det faktum att flera av vattenförekomsterna i Huddinge har miljökvalitetsnormer som avviker från det övergripande målet. Detta gäller exempelvis Orlången, Magelungen och Drevviken som föreslagits normen ”God ekologisk status” till 2033. Samtliga ytvattenförekomster i kommunen omfattas dessutom av det nationella undantagen mindre strängt krav för kvicksilver och kvicksilverföreningar samt bromerad difenyleter.

Kommentar: Viss omarbetningar har gjort i text där det nu framgår att i vattenmyndighetens förvaltningscykel 3 finns undantag för vissa vattenförekomster i Huddinge att uppnå god ekologisk status till 2033. Dock har kommunen antagit lokala åtgärdsprogram för sjöarna Drevviken, Magelungen och Orlången vars syfte är att uppnå miljökvalitetsnormerna till 2027.

ÖVRIGA SPECIFIKA FRÅGOR OCH/ELLER KOMMENTARER

Stockholm Vatten AB skall benämnas ”Stockholm Vatten och Avfall” genomgående i dokumentet.

Kommentar: Åtgärdat.



Söderenergi AB och Södertörns fjärrvärme AB

Systemperspektiv och benämning ”förnyelsebar energi”.

Programmet är väl avgränsat till Huddinges geografiska område samt kommunens egna verksamheter. Vi förordar att man arbetar utifrån en helhetssyn och använder sig av ett systemperspektiv som ger ett bredare perspektiv och därmed inkluderar flera samhällssektorer men även ser kommunen i relation till ett större geografiskt område för att omfatta ingående och utgående flöden av material och energi.

Kommentar: Ingen åtgärd. Kommunen har i detta program valt att fokusera på de territoriella utsläppen genom den rådighet som organisation har. Genom bland annat upphandling och samverkan med privata aktörer både när och inkluderar kommunen fler samhällssektorer och påverkar miljö- och klimat utanför kommunens geografiska område.

På flera ställen i programmet nämns förnyelsebar energi. Vi vill gärna att man använder terminologin förnyelsebar/ återvunnen energi. Genom att använda terminologin förnyelsebar/återvunnen omfattas flera sektorer (avfall, energi, transport) i samhället och man kan arbeta utifrån cirkulära flöden samt skapa förutsättningar för cirkulära flöden i samhället.

Kommentar: Ingen åtgärd. I kommunens nyligen antagna Avfallsplan, finns mål om att minska på avfallet som går till energiåtervinning. Genom att förordna återvunnen energi kan det ta bort fokus från kommunens andra mål kopplat till avfall, dvs att komma högre upp i avfallstrappan än energiåtervinning. Kommunen arbetar med cirkulära flöden främst genom att återanvända och materialåtervinna det avfall som uppstår. Energiåtervinning anses inte vara ett sätt att bidra till cirkulära flöden av material.

Gifter i miljön

Delmål 4.2 bör beakta energiåtervinning av avfall. Indikatorn kan vara: Utsorterad avfall ska energiåtervinnas. Målvärde: kommunen följer mängden insamlade tungmetaller som Söderenergi årligen samlar in genom energiåtervinning av avfall.

Kommentar: Ingen åtgärd. Svensk lagstiftning och i kommunens avfallsplan regleras att det avfalls om inte går att återanvända eller materialåtervinna ska energiåtervinnas. För att vara i linje med kommunens avfallsplan och EU s avfallstrappa ska utsorterad avfall i första hand återanvändas (om möjligt), materialåtervinnas i andra hand, först därefter kommer energiåtervinning av

utsorterad avfall. Kommunen ser inte hur Söderenergi skulle kunna säkerställa hur mycket av den insamlade mängden tungmetaller härrör från det avfall som har genererats i Huddinge. Vidare bör kommunens miljöprogram och miljöarbete vara i linje med Klimatfärdplan 2050 för Stockholmsregionen som har identifierat 5 insatsområden. Ett av insatsområdena är att fokusera på att minska utsläppen från transporterna och bebyggelse och regionens delmål 2 inom det är området är att energiproduktionen ska vara 100 % förnybar. Detta sätter i sammanhanget begränsningar på vad kommunens miljöprogram kan sätta upp för mål gällande energiåtervinning då avfall inte är förnybar.

Delmål 4.4 hänger inte riktigt ihop med målvärden. I delmålet skriver man: "Kommunkoncernen arbetar med att minska mängden avfall i kommunen som en geografisk plats genom cirkulära flöden". Målvärdet är 10% minskning för indikator:

4.4.1 Insamlad mängd restavfall. Mäts årligen (kg/inv)

4.4.2 Insamlad mängd grovavfall. Mäts årligen (kg/inv)

4.4.3 Insamlad mängd farligt avfall inkl. elavfall. Mäts årligen (kg/inv)

Vi tycker att det är bra att man jobbar med att minska avfallsmängderna genom cirkulära flöden men vi anser att det är fel att som målsättning minska insamlad mängd restavfall, grovavfall och farligt avfall. Var hamnar det som inte samlas in? Istället bör man uppmuntra till ökad insamling genom t. ex generösa öppettider hos återvinningscentraler, fler miljöstationer, fastighetsnära insamling etc. Avfallet hamnar därmed på rätt ställe och kan omhändertas korrekt istället för att hamna på platser där det inte hör hemma.

Kommentar: Vi omarbetning har gjort. Formuleringen för delmålet och indikatorn har förtydligats med att kommunen vill minska det uppkomna avfallet. Delmål 4.4 handlar om att minska avfall i samhället, vilket är i linje med kommunens avfallsplan. Genom att minska på restavfall, grovavfall och farligt avfall via cirkulära flöden är strävan att uppnå mindre konsumtion och högre återbruk- och sorteringsgrad. Förslagen som SFAB och Söderenergi inkommit så som t.ex. generösare öppettider eller fler miljöstationer är mer av karaktären åtgärder som kan bidra till måluppfyllelse för delmålet. Miljöprogrammet går inte in på konkreta åtgärder utan visar riktningen på miljöarbete.

Avsaknad av fjärr- och kraftvärme.

Kommunen äger en energikoncern vars huvudsakliga verksamhet är fjärr- och kraftvärme, dvs produktion av resurseffektiv hållbar fjärrvärme och el baserat på förnybara och återvunna bränslen. Emellertid nämns inte fjärr- och kraftvärme överhuvudtaget i det framtagna miljöprogrammet. Vi anser att fjärr- och kraftvärmens med sin närproducerade och planerbara produktion är en



möjliggörare för den pågående omställningen samtidigt som den tillgodoser det ökade energibehovet för kommunens framtida exploatering samtidigt som energiomvandlingen av avfall på ett säkert sätt tar hand om det utsorterade avfallet som inte kan eller bör återvinnas. Vi bedömer att fjärr- och kraftvärmen är en förutsättning för kommunen att uppnå de uppsatta miljö- och klimatmålen och därför bör energikoncernen få en tydlig roll och ansvar i programmet.

Kommentar: Ingen åtgärd. Kommunen uppsatta miljö- och klimatmål handlar inte om vilka typer av energikällor som ska användas utan handlar främst om att minska koldioxidutsläppen, uppnå god vattenstatus, hög biologisk mångfald och minska gifter i miljön.

Avsaknad av fjärrkyla

En annan av nyttighet som kommunens energibolag levererar och som inte nämns i dokumentet är fjärrkyla. Efterfrågan på att kyla fastigheter ökar och fjärrkyla, som bygger på i stort sett samma princip som fjärrvärme, är effektivt såväl ur ett resurs- som ett miljö-perspektiv. Med fjärrkyla minskar negativ miljöpåverkan och energianvändningen är minimal, jämfört med lokala kylanläggningar. Vintertid när uteluften är kall används även frikyla, där man utnyttjar den kyla som finns i uteluften för att kyla vattnet i fjärrkyla systemet.

Kommentar: Ingen åtgärd.

Eleffekt – energikoncernens bidrag till effekt och balans.

Mer sol och vind i elsystemet ger en mer volatil elproduktion som är väderberoende. Samtidigt ser vi en tydlig ökning av elbehovet i samband med omställningen och elnätet har utmaningar då det redan idag är kapacitetsbrist i flera delar av elnätet nationellt men även i Stockholmsregionen. Väderberoende elproduktion, ökat elbehov samt elnätbrist ställer ökade krav på att det finns produktion som är stabil. Elproduktionen i Igelsta kraftvärmeverk är sådan, dvs planerbar, har hög tillgänglighet och är dessutom ”lokalproducerad”. Elproduktion nära elanvändarna bidrar till att minska belastningen på elnätet vilket är viktigt i bl. a krissituationer. Kommunens största bidrag till det ansträngda elnätet är att välja/förorda fjärrvärme för uppvärmning där det möjligt. På så sätt bidrar man till dubbla nyttor, dvs man skapar underlag för ökad produktion av förnyelsebar/återvunnen el samtidigt som man frigör nätkapacitet för andra ändamål.

Kommentar: Omarbetning har skett så att det framgår att fjärrvärme kan bidra till att avlasta elnätet.



Hållbara investeringar för framtiden

I regionen finns omfattande planer på utbyggnad av såväl bostäder som företag och andra verksamheter, inte minst i Huddinge. Samtidigt finns det utmaningar att tillgodose efterfrågan på eleffekt såväl regionalt som nationellt. Kraftvärmens och fjärrvärmens med sin närproducerade och planerbara produktion kan vara en möjliggörare genom att vi använder fjärrvärme där det behövs som mest och el där den gör mest nytta. För att det ska vara möjligt är det dock viktigt att infrastruktur i form av fjärrvärmeledningar beaktas tidigt i plan-processen och får utrymme i kommunens styrande dokument. Detta för att det ska vara möjligt för energibolaget att investera i ledningsutbyggnad, vilket många gånger behöver ske innan det slutliga kundunderlaget är fastställt och långt tidigare än utbyggnadsområden är slutförda. Fjärrvärme är en viktig del av hållbar stadsutveckling och bör få den uppmärksamhet den förtjänar.

Kommentar: Ingen åtgärd. Miljöprogrammet bör inte låsa sig till vilken typ av teknologi som förespråkas för att uppnå uppsatta klimatmål, sådana skrivningar kan innebära hinder för framtida tekniska innovationer inom området.

Bio-CCS

En förstudie om förutsättningar för Bio-CCS på Igelsta är genomförd och visar på mycket goda möjligheter att skapa negativa utsläpp. Potentialen är 650 000 - 800 000 ton biogen CO₂/år. På köpet tas fossilt CO₂ om hand (från ej återvinningsbar plast som inte har något annat alternativ än energiåtervinning). Nästa steg - "Systemstudie Bio-CCS Igelsta" har precis påbörjats tillsammans med Södertälje hamn. Vårt mål är att en Bio-CCS på Igelsta kan bli verklighet senast år 2030. En del av förutsättningarna för Bio-CCS är att det finns ett stabilt fjärrvärmeunderlag. Här har Huddinge kommun rådighet att välja fjärrvärme som uppvärmning för sina egna bostäder, lokaler och verksamheter men även förordade fjärrvärme för exploatörer som etablerar verksamheter i kommunen.

Kommentar: Omarbetning har skett så att det framgår att Bio-CCS är ett viktigt arbete för att bromsa den globala uppvärmningen och att denna typ av verksamhet är viktigt att fortsätta med.

Kommunens fastighetsbolag väljer idag fjärrvärme där så är möjligt och har inga intentioner att sluta med detta. Att förordade fjärrvärme för exploatörer anses inte rymma inom ramen för miljöprogrammet då en jämförelse behöver göras med andra energislag för att kunna påvisa att fjärrvärme är det bästa alternativet ur ett klimatperspektiv.



Trafikverket

Klimat och energi

Det är mycket positivt att kommunen har tagit fram ett nuläge för exempelvis antal ton utsläpp av växthusgaser. Trafikverket saknar mål och resonemang om hur kommunen som aktör inom samhällsplaneringen kan bidra till att uppnå klimatmålen. Kommunen planerar för en stor bebyggelseutveckling i de utpekade regionala stadskärnorna med mera. Trafikverket vill särskilt peka på vikten av ett transporteffektivt trafiksystem genom exploatering i kollektivtrafiknära lägen och att möjliggöra för olika mobilitetslösningar med mera.

Kommentar: Ingen åtgärd. Samhällsplanering och bebyggelseutveckling tas om hand i kommunens översiktsplan där ansvaret för markanvändningsfrågor ligger.

Vad gäller delmålslistan skulle kommunen kunna överväga att lägga till följande.

- Sänkta p-tal för boende och verksamheter för att kunna styra mot ökad kollektivtrafikanvändning och gång/cykling.
- Etablering av publika laddplatser för personbilar och godstransporter i kommunen.
- Uppföljning av hur många av kommunens exploateringar som planläggs inom utpekade regionala stadskärnor.
- Mål för ökad cykelpendling
- Mål att mäta nya cykelvägar/täckning utifrån utpekade behov.

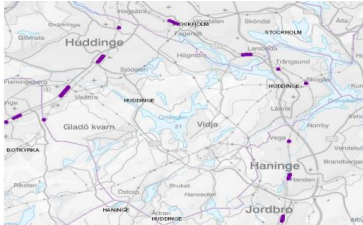
För kännedom har Trafikverket region Stockholm mätdata för statligt cykelvägnät som kommunen kan ta del av.

Kommentar: Ingen åtgärd. I kommunens trafikstrategi prioriteras gång, cykel och kollektivtrafik före biltrafik som drivs av fossila drivmedel. Där finns även åtgärder och aktiviteter som ämnar till att uppnå detta, bland annat P-tal. Kommunen har även en cykelplan och en Mobility managementplan som syftar till att uppnå hållbara resor. Etablering av laddplatser anses vara en åtgärd/aktivitet för att nå målet om minskade utsläpp från vägtransporter och passar bättre i en handlingsplan. Miljöprogrammets syfte är att visa riktningen för miljöarbetet på kommunen utan att ta upp åtgärdsalternativ. Åtgärder och aktiviteter återfinns i handlingsplaner kopplat till miljöprogrammet så som cykelplan, godstrafikplan med flera.

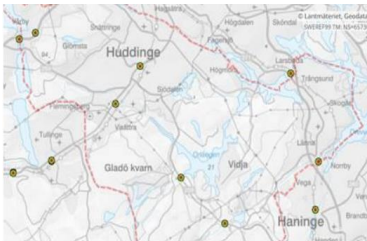


Biologisk mångfald

Intill stationsmiljöer förekommer ofta artrika järnvägsmiljöer som det kan vara bra att känna till i planeringen för utveckling av stationsområden. Se översiktlig bild nedan.



Trafikverket har utrett behov av faunapassager som även det kan vara relevant att känna till. Se översiktlig bild nedan för Trafikverkets identifierade behov av faunapassage för medelstora däggdjur. Vid områden som sammanfaller där kommunen planerar åtgärder kan dialog om eventuell samverkan ske.



Kommentar: Ingen åtgärd. Kommunen tackar för informationen och håller med om att detta kan vara sätt att verka för att nå mål inom temaområde Biologisk mångfald. Frågan om och var åtgärder av denna typ ska genomföras bedöms dock höra hemma inom planprocesserna.

Gifter i miljön

Trafikverket noterar att det saknas utpekade ansvariga för vissa delmål i listan. Exempelvis 4.1 om att luften där människor stadigvarande vistas inte överstiger farliga nivåer. Vad gäller luftkvalitet så skulle det kunna tydliggöras mer exakt om det är PM 10 som avses. För kännedom ser Trafikverket risker för överskridanden av miljökvalitetsnormer för PM10 på platser i delar av Huddinge kommun där människor stadigvarande vistas utmed det statliga vägnätet.

Kommentar: Omarbetat så att det nu finns ansvariga för delmål 4.1. Även förtydligat i indikator 4.1.2 att det är PM 10 som det avser. Även kommunen ser risker med överskridande av miljökvalitetsnormer för PM10 på vissa platser utmed det statliga vägnätet. Förhoppningen är att omställningen av biltrafiken till fossiloberoende drivmedel, samt satsningar på mer hållbara resor ska minimera den risken.



Övrigt

Programmet skulle kunna innehålla ett avsnitt med en utblick om behov av samverkan med andra aktörer för att nå målen inom de olika områdena.

Kommentar: Ingen åtgärd. Miljöprogrammet är politiskt antaget program där det ska framgå vad som ska uppnås. Hur målen ska uppnås beskrivs i andra kommunala dokument.



Tyresåns vattenvårdsförbund

Temaområde 2:

Vatten Målet i programutkastet är god ekologisk status i Huddinges vattenförekomster senast 2027. Vi vill uppmärksamma att vattenmyndigheterna har under förvaltningscykel 3 föreslagit undantag för vissa vattenförekomster i Huddinge kommun som enligt förslag ska uppnå god ekologisk status 2033 eller 2039. Detta skulle betyda att kommunen sätter ambitiösare mål än vattenmyndigheterna och vi undrar om det var avsikten i programmet.

Kommentar: Viss omarbetning har gjort i text där det nu framgår att i vattenmyndighetsen förvaltningscykel 3 finns undantag för vissa vattenförekomster i Huddinge att uppnå god ekologisk status till 2033. Dock har kommunen antagit lokala åtgärdsprogram för sjöarna Drevviken, Magelungen och Ormlången vars syfte är att uppnå miljö kvalitetsnormerna till 2027.

Miljö kvalitetsnormerna god ekologisk status och god kemisk status och strukturen som statusbedömningen följer skulle kunna beskrivas tydligare. Det är till exempel oklart vad som menas med ”rena biotopkvaliteter” i sammanhang med statusbedömning. Vi rekommenderar att använda gängse termer. Ekologisk status klassas med hjälp av biologiska, fysikalisk-kemiska och morfologiska kvalitetsfaktorer. Varje enskild kvalitetsfaktor får inte försämrats. Kemisk status bedöms utifrån halter av prioriterade ämnen och andra ämnen av betydelse som i för höga halter är miljö- och hälsoskadlig

Kommentar: Omarbetning har skett så att gängse termer används och förtydligande av strukturen som statusbedömningen följer har omformulerats för att vara tydligare.

Formuleringen ”Näringsämnen som fosfor hamnar i kommunens sjöar och vattendrag via olika källor.” är olycklig. Ett ämne har sitt ursprung i källan, därför kan det inte nå vattnet via källan utan det kommer ifrån källan och nå vattnet via olika transportvägar. Vi föreslår att välja en annan formulering för att undvika en otydlig beskrivning av ämnestransport i naturen.

Kommentar: Omarbetning har skett för att förtydliga att näringsämnen som fosfor hamnar i sjöar och vattendrag via olika transportvägar istället för ”via olika källor”

Meningen ”Genom att förbättra bottensubstrat och ta bort kulvertar i vattendrag skapas bättre förutsättningar att nå kraven om god vattenstatus.” följer direkt efter



beskrivningen av kommunens dagvattenhantering. Arbetet med bottensubstrat och kulvertar är åtgärder som syftar mot förbättrad hydromorfologi och förbättring av akvatiska vandringsvägar. Det behövs en bättre inramning så att läsaren förstår vad dessa åtgärder syftar på. I remissversionen kan intrycket uppstå att dessa åtgärder är en del av dagvattenhanteringen.

Kommentar: Omarbetning har skett så att det framgår att förbättring av bottensubstrat och borttagning av kulvertar syftar till förbättring av akvatiska vandringshinder och gynnar det naturliga ekosystemet i vattendrag. Stycket har även flyttats för att minska intrycket av att åtgärderna är en del av dagvattenhanteringen.

Delmål 2.3: Näringshalter i sjöar är ingen bra indikator för förbättrat dagvattenhantering. Ett syfte med dagvattenhanteringen är att minska näringstillförseln till ytvattnet och näringstillförseln påverkar näringshalterna i sjövattnet. Näringshalterna i sjövattnet påverkas dock av fler faktorer än dagvattnet. Därför skulle indikatorn fosforhalt i sjöar kunna leda till missvisande slutsatser om näringshalterna i en sjö inte sjunker, t. ex. till följd av internbelastning, samtidigt som arbetet med dagvattenhanteringen har varit framgångsrik. Istället för näringshalt i sjöar skulle som indikator för delmål 2.3 kunna användas själva näringstillförseln till ytvattnet, till exempel i form av mängd fosfor som tillförs ytvattnet via dagvatten.

Kommentar: Ingen åtgärd. De dominerande källorna till övergödning i Huddinge är tillförseln av fosfor som transporteras med dagvattnet. Stora hårdgjorda ytor vid bebyggelse, vägar och parkeringar ökar tillrinningen av dagvatten och därmed också transporten av föroreningar till sjöar och vattendrag. Det stämmer att näringshalterna i sjövattnet påverkas av fler faktorer än dagvattnet, men att använda näringstillförseln till ytvattnet, till exempel i form av mängd fosfor som tillförs ytvattnet via dagvatten som indikator bedöms tyvärr inte som lämplig att ha med i miljöprogrammet då kommunen inte ser att indikatorn skulle gå att följa upp på ett bra sätt.

Temaområde 4:

Gifter i miljön TVVF förstår att programmet ska vara lättförståelig och ha en folklig framtoning. Skrivelsen att kemiska ämnen kallas i vardagligt tal kemikalier kan dock uppfattas som missvisande, eftersom kemiska ämnen inte är detsamma som kemikalier. Begreppet kemiska ämnen innefattar kemikalier, men inte alla kemiska ämnen är kemikalier. Många kemiska ämnen, till exempel grundämnena eller naturligt förekommande ämnen ingår inte i begreppet kemikalier. En kemikalie eller en kemisk produkt är enligt kemikalieinspektionens ordlista ett kemiskt ämne och beredningar (blandningar) av kemiska ämnen (preparat). Kemiska produkter kan vara specialreglerade produkter, dvs. bekämpningsmedel



och allmänreglerade produkter, dvs. alla övriga produkter.¹ Vi föreslår att begreppen kemiska ämnen och kemikalier inte används synonymt i texten.

Kommentar: Omarbetning har skett och skrivningen "kemiska ämnen kallas i vardagligt tal för kemikalier" har tagits bort och ett förtydligande mellan kemiska ämnen och kemikalier har istället formulerats.

Det saknas konkreta delmål som syftar mot sanering av förorenade områden. Förorenade områden som inte saneras kan vara en källa för farliga ämnen och miljögifter som kan nå grund- och ytvattnet och sanering av förorenade områden är därför av betydelse för skydd av grund- och ytvatten mot farliga ämnen och miljögifter.

Kommentar: Omarbetat så att det nu finns två indikatorer (indikator 4.2.3 samt indikator 4.2.4) kopplade till förorenade områden som kommunen ansvarar för.